



УДК 336.71:502.131.1(477)

Лещій Леся Анатоліївна,

*к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

РОЛЬ ESG-ЗВІТНОСТІ У ЗМІЦНЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Банківська система відіграє ключову роль у розвитку економіки. Через механізми кредитування, залучення депозитів, проведення розрахунків, політику резервування, операції на відкритому ринку, а також управління фінансовими ризиками та забезпечення безперервності платіжної інфраструктури банки створюють умови для функціонування підприємств, домогосподарств і держави.

Економічна безпека банківського сектору досягається шляхом забезпечення стабільності та стійкості його функціонування, що в першу чергу включає достатній рівень капіталізації, ліквідності, ефективного управління ризиками та належне регулювання з боку центрального банку. Для цього Національним банком України (НБУ) застосовується ціла низка заходів. Зокрема, у цьому році традиційна оцінка стійкості буде включати стрес-тестування 26 найбільших банків, на які припадає понад 90% активів банківської системи [3]. Аналогічні тестування проводились і в попередні роки. НБУ також продовжує впровадження регулятивних змін згідно з європейськими нормами, що відповідає концепції прискореного вступу України в ЄС. З початку 2027 року фінустанови розкриватимуть інформацію про управління ризиками у межах вимог Pillar 3 (третій компонент Basel III), які спрямовані на підвищення прозорості банківської діяльності через розкриття інформації про ризики, капітал та систему управління.

Отже, важливими параметрами є не лише капітал та ліквідність, а й прозорість, управління ризиками та якість розкриття інформації, що безпосередньо перегукується з ESG-підходами. Також з ESG-концепцією узгоджується документ НБУ щодо запровадження вимог до оприлюднення пруденційної інформації. В ньому підкреслено необхідність підвищення прозорості банківської діяльності через розширене розкриття даних про ризики, капітал та систему корпоративного управління [2].

Як зазначають вітчизняні дослідники, впровадження ESG-підходів є важливим елементом гармонізації з міжнародними стандартами та умовою підвищення доступу банків до зовнішнього фінансування в контексті євроінтеграції [4]. В Огляді фінансового сектора НБУ сказано: «очікується, що із серпня банки врахують рекомендації регулятора з інтеграції принципів сталого розвитку у систему корпоративного управління» [3]. Це ще більшою мірою збільшить роль ESG-звітності у практиці підготовки звітної інформації банківського сектора.



Імплементація стандартів Basel III у процесі банківської реформи 2014 -2017 років відбувалась поступово. Спочатку впроваджувалися вимоги щодо капіталу та управління ризиками (Pillar 1 і Pillar 2), що забезпечило надійну базу банківської діяльності. Реформи полягали у виведенні з системи банків, які не розкривали своїх кінцевих бенефіціарів, видавали кредити понад встановлені нормативи і займались схемними операціями, важливим елементом стала націоналізація Приватбанку як банку з ризиковою структурою кредитного портфеля [1]. Банківська система України суттєво оздоровилась після реформ, і це дозволило їй вистояти в період війни. Саме це оздоровлення, проведене майже десять років тому, і дозволило уникнути колапсу на початку війни, і вийти на прибутковий і стабільний рівень діяльності в наступні роки.

Можна стверджувати, що імплементація системи Pillar 3 щодо розкриття інформації стала логічним продовженням проведених в 2014-2017 роках реформ. Серед рис даної системи, спільних з ESG-підходом, насамперед зазначимо компонент Governance (корпоративне управління), оскільки воно забезпечує якість управлінських рішень, прозорість і підзвітність, а також ефективний контроль ризиків, що є ключовими для фінансової стійкості банку та довіри до нього з боку ринку і регулятора. Крім аспектів корпоративного управління, банки дедалі активніше враховують екологічні та соціальні ризики, які можуть мати суттєвий вплив на їхню діяльність та довгострокову стійкість. Зокрема, в аналітичних матеріалах Європейського банківського управління (European Banking Authority - EBA) зазначається, що поруч з акцентом на фінансовій прозорості, вимоги до розкриття інформації поступово розширюються з урахуванням ESG-факторів, що підсилює інформованість ринку та довіру до фінансових установ [5].

Розвиток ESG-звітності має й інший аспект впливу на банківську діяльність, поступово виходячи за межі внутрішніх процесів банків і поширюючись також на оцінку позичальників. Звернемо увагу, що зараз у практиці банківської діяльності дедалі більшого значення набувають ESG-ризики позичальника, оскільки вони можуть безпосередньо впливати на його здатність повернути кредит. Наприклад, екологічні порушення можуть призвести до штрафів і втрати ринків збуту позичальником, слабе корпоративне управління збільшує ризик шахрайства, а соціальні конфлікти можуть впливати на стабільність діяльності в цілому. Тому банки поступово інтегрують ESG-фактори у кредитний аналіз. Це вже відбувається на європейському рівні. Зокрема, у настановах ЕБА щодо надання та моніторингу кредитів (EBA/GL/2020/06) наголошується на необхідності врахування ESG-факторів та пов'язаних із ними ризиків у процесах оцінювання позичальників, прийняття кредитних рішень і моніторингу кредитного портфеля [6]. Цей документ поступово робить ESG частиною сучасного кредитного процесу в ЄС. Щодо України, то НБУ поки що не вимагає від банків повноцінно оцінювати всіх позичальників за ESG-критеріями. Але напрям уже визначений.



Підсумовуючи, зазначимо, що впровадження стандартів Pillar 3 можна розглядати як один із кроків до розвитку ESG-практик у банківському секторі. Вони доповнюють традиційні фінансові підходи, і вже скоро стануть обов'язковими в практиці розкриття інформації щодо діяльності банку. Водночас і більш прозора інформація про клієнтів, завдяки ESG-звітності дозволить комплексно підійти до оцінки ризиків, врахувавши не лише фінансові, а й ризики нефінансового характеру, які часто мають стратегічне значення. Всі ці заходи наближують вітчизняну банківську систему до європейських стандартів регулювання, сприяють підвищенню її стабільності і таким чином зміцнюють економічну безпеку не лише банківського сектору, а і держави в цілому.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України. Велике банківське очищення [Електронний ресурс]. - URL: <https://badbanks.bank.gov.ua/>
2. Національний банк України. Запроваджено вимоги щодо оприлюднення банками та банківськими групами пруденційної інформації [Електронний ресурс]. – 2026. – URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zaprovadjeno-vimogi-schodo-oprilyudnennya-bankami-ta-bankivskimi-grupami-prudentsiynoyi-informatsiyi>
3. Національний банк України. Огляд банківського сектора, лютий 2026 [Електронний ресурс]. - URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2026-02.pdf?v=16
4. Руда, О.Л., & Марценюк, О.В. (2026). ESG-банківництво в Україні як фактор стійкого розвитку фінансової системи. Ефективна економіка. 2026. № 4. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/10054>
5. European Banking Authority. Transparency and Pillar 3 [Electronic resource]. – URL: <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/transparency-and-pillar-3>
6. European Banking Authority. Guidelines on loan origination and monitoring (EBA/GL/2020/06): Final Report. 29 May 2020. URL: EBA Guidelines on loan origination and monitoring

УДК 334.012.64

Микитюк Оксана Петрівна,
к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,
докторантка економічного факультету,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

**КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Сучасний розвиток підприємств відбувається в умовах високого рівня невизначеності, що формується під впливом воєнних загроз, економічної нестабільності, порушення логістичних ланцюгів, демографічних змін та трансформації соціально-економічного середовища. За таких обставин